

Sygn. akt VI P 600/16

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2017 roku.

Sąd Rejonowy Gdańsk- Południe w Gdańsku VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący : SSR Paula Markiewicz

Protokolant : stażysta Patryk Barski

po rozpoznaniu w dnia 23 października 2017 roku w Gdańsku

sprawy z powództwa K. L.

przeciwko W. S.

o diety, ryczałty za nocleg

I. zasądza od pozwanego W. S. na rzecz powoda K. L. kwotę 23.535,25 złotych (dwadzieścia trzy tysiące pięćset trzydzieści pięć złotych i 25/100) tytułem diet za okres od dnia 13 września 2013 roku do dnia 15 maja 2015 roku oraz skapitalizowanych odsetek na dzień 30 sierpnia 2016 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16 września 2016 roku do dnia zapłaty,

II. w pozostałym zakresie oddala powództwo,

III. zasądza od pozwanego W. S. na rzecz powoda K. L. kwotę 1.800 złotych (tysiąc osiemset złotych i 00/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

IV. nakazuje ściągnąć od pozwanego W. S. na rzecz Skarbu Państwa- Kasy Sądu Rejonowego (...) w G.kwotę 1.177 złotych (tysiąc sto siedemdziesiąt siedem złotych i 00/100) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych w sprawie,

V. wyrokowi w punkcie I nadaje rygor natychmiastowej wykonalności.

Sygn. akt VI P 600/16

UZASADNIENIE

Powód K. L. pozwem z dnia 16 września 2016 roku wystąpił przeciwko pozwanemu W. S. o zasądzenie na jego rzecz kwoty 23.535 złotych tytułem diet za okres od dnia 13 września 2013 roku do dnia 15 maja 2014 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, jak również kwoty 25.532,04 złotych tytułem ryczałtów za nocleg za okres od dnia 13 września 2013 roku do dnia 15 maja 2014 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, iż był zatrudniony u pozwanego na podstawie umowy o pracę począwszy od dnia 16 lutego 2010 roku, na stanowisku kierowcy. Z racji wykonywania obowiązków kierowcy samochodu ciężarowego w okresie zatrudnienia odbywał on liczne podróże służbowe do krajów spoza Unii Europejskiej (głównie Rosja) oraz do krajów Unii Europejskiej (Węgry, Estonia, Szwecja, Norwegia) za które nie otrzymał należności. Pozwany wypłacał na jego rzecz jedynie wynagrodzenie wynikające z łączącej strony umowy o pracę. Powód załączył również wykaz odbytych przez niego podróży służbowych wraz z miejscami docelowymi. W związku z brakiem zapewnienia powodowi noclegów w trakcie podróży służbowych jego żądanie dotyczące ryczałtów za nocleg również zasługuje na uwzględnienie. Powód bowiem zmuszony był nocować w kabinie samochodu. Powód przedstawił również zestawienie

należności z powyższego tytułu, mając na uwadze obowiązujące w tej mierze przepisy prawa, wskazując iż nie dysponuje rachunkami za nocleg. (k. 2-15)

Pozwany W. S. nie złożył odpowiedzi na pozew.

Na rozprawie w dniu 23 października 2017 roku pełnomocnik powoda sprecyzował, iż żądania objęte pozwem dotyczą okresu od 13 września 2013 roku do dnia 15 maja 2015 roku. (k. 100, nagranie 00:27:16-00:29:11)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód K. L. był zatrudniony u pozwanego W. S. w okresie od dnia 16 czerwca 2011 roku do dnia 31 sierpnia 2015 roku, na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego.

Powód w okresie zatrudnienia odbywał podróże służbowe do krajów spoza Unii Europejskiej (głównie Rosja) oraz do krajów Unii Europejskiej (Węgry, Estonia, Szwecja, Norwegia).

Powód nie otrzymał diet z tytułu podróży służbowych.

Powód otrzymywał wynagrodzenie stanowiące 15 % frachtu.

Poza wynagrodzeniem za pracę oraz dietami strony nie ustaliły, aby powodowi przysługiwały również inne należności z tytułu podróży służbowych tj. ryczałty za nocleg.

Obowiązek wypłaty powyższych nie wynikał również z innych regulacji wewnętrznych obowiązujących u pozwanego.

(Dowód : świadectwo pracy- k. 17, umowa o pracę- k. 18, 19, informacje dot. przekroczenia granicy- k. 25-37, 40-44, wydruki z karty kierowcy- k. 56-70), zeznania świadka K. B.- k. 98 (nagranie 00:10:20-00:16:37), zeznania świadka A. L. – k. 99 (nagranie 00:16:43- 00:21:07), zeznania świadka P. L.- k. 99 (nagranie 00:21:15-00:26:00), oświadczenia powoda K. L.– k. 82-83 (nagranie 00:02:26-00:09:20).

Sąd zważył co następuje :

Powództwo K. L. częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o zeznania powoda oraz zeznań świadków w osobach K. B., A. L. oraz P. L., a także dowodów z dokumentów. Sąd dał zatem wiarę powyższym dowodom w takim zakresie w jakim powyższe wzajemnie ze sobą korespondowały, tworząc logiczną i spójną całość, jak również w jakim stanowiły podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Materiał dowodowy sprawy potwierdził, iż powód w okresie zatrudnienia odbywał podróże służbowe do krajów spoza Unii Europejskiej (głównie Rosja) oraz do krajów Unii Europejskiej (Węgry, Estonia, Szwecja, Norwegia).

Poza wynagrodzeniem za pracę, stanowiącym 15 % frachtu oraz dietami strony nie ustaliły, aby powodowi przysługiwały również inne należności z tytułu podróży służbowych tj. ryczałty za nocleg.

Obowiązek wypłaty powyższych nie wynikał również z innych regulacji wewnętrznych pozwanego.

Powyższe ustalenia wynikały ze zgodnych zeznań świadków, jak również powoda.

W ocenie Sądu żądanie powoda dotyczące zasądzenia na jego rzecz diet zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Podkreślić należy, iż zgodnie z treścią art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Podnieść należy, iż brak wykazania powyższych okoliczności obciążać musi zawsze podmiot, na którym spoczywa ciężar tego dowodu, Sąd nie ma bowiem ani obowiązku, ani też możliwości wyręczenia stron w wyjaśnianiu treści łączących strony stosunków, w sytuacji gdy pozostają one w tym zakresie bierne. Zgodnie z

podstawową w procesie cywilnym zasadą kontryktoryjności to strony są zobowiązane do wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne stając się dysponentem postępowania dowodowego, zaś Sąd jest zwolniony od odpowiedzialności za jego wynik. (orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 roku, II CKN 70/96, OSNC 1997, Nr 8, poz. 113, z dnia 16 grudnia 1997 roku, II UKN 244/98, OSNAPIUS 1999, Nr 20, poz.662).

W świetle powyższego to na stronie pozwanej w niniejszym postępowaniu spoczywał ciężar wykazania, iż wypłaciła ona na rzecz powoda należne mu świadczenia pieniężne z tytułu diet.

W tym zakresie winna była ona zatem przedłożyć Sądowi wiarygodną dokumentację powyższe potwierdzającą.

W ocenie Sądu pozwany powyższemu obowiązкови nie zadośćuczynił.

Rozważając zasadność powyższego żądania w pierwszej kolejności należało mieć względzie, iż zgodnie z art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o czasie pracy kierowców (t.j. Dz.U.2012.1155 ze zm.), kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.

W myśl zaś art.77⁵§ 1 kp pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. Stosownie do art.77²§2 kp, minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków. Z kolei w myśl art.77⁵§3 kp, warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania. Zgodnie z art.77⁵§4 kp, postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2. Natomiast stosownie do treści art.77⁵§5 kp, w przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2.

W tym miejscu zauważyć należy, iż w spornym począwszy od dnia 1 marca 2013 roku kwestia należności z tytułu podróży służbowych uregulowana jest w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.2013.167).

W myśl §2 tegoż Rozporządzenia, z tytułu podróży krajowej oraz podróży zagranicznej, odbywanej w terminie i miejscu określonym przez pracodawcę, pracownikowi przysługują:

1)diety;

2)zwrot kosztów:

a)przejazdów,

b)dojazdów środkami komunikacji miejscowej,

c)noclegów,

d)innych niezbędnych udokumentowanych wydatków, określonych lub uznanych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb.

Wskazać należy, iż materiał dowodowy sprawy potwierdził, iż powód nie otrzymał od pracodawcy należności z tytułu diet w kwotach sprecyzowanych w treści pozwu.

W tym zakresie powód zeznał, iż należności z powyższego tytułu miał od pracodawcy otrzymywać, albowiem pozwany rozliczał niniejsze. (k. 83)

Odnośnie powyższego żądania Sąd miał zatem na uwadze stawki diet wynikające z powołanego wyżej Rozporządzenia dotyczące poszczególnych krajów docelowych, co do których wyliczenia powoda objęte pozwem się odnosiły.

Strona pozwana nie przedstawiła jakichkolwiek dowodów pozwalających na odmienne ustalenia w sprawie.

O powyższym orzeczono zatem w punkcie I wyroku, na podstawie powołanych wyżej przepisów w zw. z art. 481 § 1 i 2 oraz art. 482 § 1 kp w zw. z art. 300 kp.

W ocenie Sądu powództwo w zakresie dotyczącym ryczałtów za nocleg nie zasługiwało na uwzględnienie.

W tym miejscu podkreślić należy, iż kwestie dotyczące należności na pokrycie kosztów podróży służbowej pracowników ustawodawca uregulował dwutorowo. W stosunku do pracowników państwowej i samorządowej sfery budżetowej tryb ustalania warunków oraz wysokość należności przekazano do szczegółowej regulacji ministrowi właściwemu do spraw pracy w drodze rozporządzenia (art. 77⁵ § 2 kp). W odniesieniu zaś do pracowników spoza tego kręgu (w tym kierowców) ustawodawca pozostawił tę kwestię stronom stosunku pracy, a więc pracodawcom i pracownikom (art. 77⁵ § 3 kp), obligując ich do określenia warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej w układach zbiorowych pracy lub w regulaminie wynagradzania, bądź wprost w umowie o pracę. Natomiast mechanizm przewidziany w art. 77⁵ § 5 kp. ma pełnić funkcję gwarancyjną, na wypadek gdyby układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania czy umowa o pracę pozostawiły te kwestie poza przedmiotem ustaleń.

Wówczas pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w art. 77⁵ § 2 kp.

W rozpoznawanej sprawie niewątpliwie jest, że pozwany zobowiązał się do wypłaty na rzecz pracownika jedynie diet. Z dowodów zgromadzonych w sprawie nie wynika, aby pracodawca zobowiązał się do wypłaty na rzecz powoda również innych należności z tytułu podróży służbowych, w szczególności ryczałtów za nocleg.

Okoliczność ta wynika zarówno z zeznań powoda, jak również przesłuchanych w toku prowadzonego postępowania świadków.

Jak to zostało wskazane wyżej aktem wykonawczym, który będzie miał zastosowanie do stanu faktycznego w niniejszej sprawie w rozumieniu art. 77⁵ § 2 kp jest powołane wyżej Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. z 2013 roku pozycja 167)

W § 8 tegoż Rozporządzenia wskazano, iż za nocleg podczas podróży krajowej w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, jednak nie wyższej za jedną dobę hotelową niż dwudziestokrotność stawki diety. W uzasadnionych przypadkach pracodawca może wyrazić zgodę na zwrot kosztów noclegu stwierdzonych rachunkiem w wysokości przekraczającej limit. Pracownikowi,

któremu nie zapewniono bezpłatnego noclegu i który nie przedłożył rachunku przysługuje ryczałt za każdy nocleg w wysokości 150% diety.

Z kolei § 9 ust. 1 powyższego stanowi, że za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25 % limitu, o którym mowa w ust. 1(ust.2) W uzasadnionych przypadkach pracodawca może wyrazić zgodę na zwrot kosztów za nocleg w hotelu stwierdzonych rachunkiem w wysokości przekraczającej limit, o którym mowa w ust. 1(ust.3) Zgodnie z ust.4 przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewnia pracownikowi bezpłatny nocleg.

Z kolei § 16 też Rozporządzenia reguluje należności pracowników w podróży zagranicznej.

Powyższy określa, iż za nocleg podczas podróży zagranicznej pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem w granicach limitu określonego w poszczególnych państwach w załączniku do rozporządzenia.(ust.1) W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 45 % limitu, o których mowa w ust. 1. Ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu. W uzasadnionych wypadkach pracodawca może wyrazić zgodę na zwrot kosztów noclegu, stwierdzonych rachunkiem w wysokości przekraczającej limit, o którym mowa w ust. 1(ust.3).

Przepisów ust. 1 i 2 drugiego nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewniają pracownikowi bezpłatny nocleg.

Powód występując z niniejszym pozwem powołał się m.in. na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 roku (II PZP 1/14), w której Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust.4 rozporządzenia.

W tym miejscu wskazać należy, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 roku w sprawie o sygnaturze akt I K 11/15 uznał, że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 kp związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Tożsame rozstrzygnięcie zapadło odnośnie § 9 ust. 1,2 i 4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku.

Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu tegoż orzeczenia podał, że z uwagi na zasadę związania granicami wniosku, powyższe przepisy mogły zostać objęte kontrolą jedynie w zakresie, w jakim odnoszą się do kierowców zatrudnionych w transporcie międzynarodowym, którzy znajdują się w zagranicznej podróży służbowej, jednakże analiza uzasadnienia orzeczenia prowadzi do wniosku, że poruszone tam zostały kwestie wspólne dla podróży służbowych krajowych i zagranicznych.

Z wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynika, że potraktowanie w sposób identyczny w omawianym zakresie podmiotów nierównych – to jest pracowników sektora administracji i kierowców w transporcie (w szczególności międzynarodowym), a z drugiej strony także ich pracodawców - należy uznać za wadliwe z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości oraz poszanowania negocjacyjnego systemu określenia poziomu wynagrodzeń i diet. Wadliwa legislacyjnie konstrukcja zakwestionowanych przepisów, opierająca się na odesłaniu kaskadowym, spowodowała niejasność i nieprecyzyjność wywodzonych z nich treści normatywnych. Ponadto doprowadziła do nieadekwatności norm uregulowanych w tych przepisach do materii, w jakiej znajdują zastosowanie oraz nadmiernej swobody organów stosujących prawo przy ustalaniu ich zakresu normowania. Wielokrotne odesłanie w obrębie kilku aktów prawnych utrudniło w znacznym stopniu skonstruowanie na jego podstawie jednoznacznej normy

prawnej oraz wywołało stan nieprzewidywalności skutków prawnych działań podjętych przez adresatów na podstawie kwestionowanych przepisów.

Trybunał wskazał również, że zastosowanie regulacji dotyczących należności na pokrycie kosztów podróży służbowej zawarte w cytowanych rozporządzeniach zostały unormowane w sposób adekwatny do definicji tej podróży określonej w art. 77⁵ § 1 kp.

Minister właściwy do spraw pracy, wydając rozporządzenia na podstawie art. 77⁵ § 2 kp, miał na uwadze nie tylko ograniczony krąg pracowników, jakich miały one dotyczyć, ale również to, że dotyczyły one incydentalnych podróży służbowych (tj. takich, które nie stanowią istoty wykonywanej pracy), a w konsekwencji - incydentalnie realizowanych przez pracowników uprawnień do świadczeń z tego tytułu (oraz związanych z nimi obowiązków pracodawców).

Warunki i specyfika podróży służbowych pracowników sfery budżetowej - co do zasady niewielka liczba podróży, odbywanie ich zazwyczaj w aglomeracjach miejskich pozwalających na zapewnienie odpowiednich warunków hotelowych - są nieporównywalne z warunkami i specyfiką przebywania w podróży kierowcy w transporcie, w której nierzadko pojawiają się trudności z zapewnieniem pracownikowi warunków hotelowych (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 roku K 11/15). Tymczasem art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców zawiera szerszą definicję podróży służbowej w stosunku do kierowców niż wynikająca z art. 77⁵ §1 kp. Tym samym w odniesieniu do tak szerokiej definicji, zastosowanie wobec kierowców i ich pracodawców regulacji dotyczącej incydentalnych podróży służbowych pracowników sektora administracji jest nieadekwatne. Potraktowanie w sposób identyczny w tym zakresie podmiotów nierównych - tj. pracowników sektora administracji i kierowców w transporcie, a z drugiej strony także ich pracodawców - należy uznać za wadliwe z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości. Warunki i specyfika podróży służbowej pracowników samorządowych i państwowych (co do zasady niewielka liczba podróży, a także ich odbywanie zazwyczaj w aglomeracjach miejskich, co pozwala na zapewnienie odpowiednich warunków hotelowych) są w oczywisty sposób nieporównywalne z warunkami i specyfiką podróży służbowej kierowcy (gdzie liczba noclegów w podróży służbowej jest znaczna - w zasadzie stanowi istotę tego zawodu - a miejsca, w których odbywa się nocleg, często sprawiają trudność z zapewnieniem warunków hotelowych).

Trybunał wskazał również, że racjonalny ustawodawca, decydując się na odrębne od przepisów ogólnych kodeksu pracy uregulowanie definicji podróży służbowej w odniesieniu do określonej kategorii pracowników, powinien kierować się uzasadnioną potrzebą przyjęcia odmiennych rozwiązań prawnych wobec tej grupy, inaczej bowiem naraża się na zarzut niekonstytucyjnego zróżnicowania sytuacji prawnej podmiotów prawa.

Jeżeli ze względu na charakter wykonywanej pracy uznaje, że istnieje potrzeba odrębnej, szczególnej względem kodeksu pracy regulacji w odniesieniu do konkretnej kategorii pracowników, to ustanowienie tych przepisów powinno mieć charakter adekwatny do specyfiki wykonywanej przez nich pracy. Celem ustanowienia norm o charakterze *lex specialis* jest bowiem konieczność odmiennego od zasad ogólnych, bardziej odpowiedniego dla danego obszaru stosunków społecznych uregulowania prawnego wynikającego ze specyfiki tych stosunków. Ustanawianie przepisów o charakterze *lex specialis* samo w sobie musi uwzględniać specyfikę regulowanej dziedziny inaczej bowiem nie ma podstaw do odstąpienia od zasad ogólnych, a działanie ustawodawcy może zostać uznane za nieracjonalne.

Dodatkowo Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę także na to, że ustanowieniu autonomicznej definicji podróży służbowej w art. 2 pkt 7 u.c.p.k. nie towarzyszyła pogłębiona analiza potrzeby precyzyjnego wyróżnienia, które obowiązki służbowe kierowców - z uwagi na specyfikę wykonywanej przez nich pracy należy uznać za podróż służbową i uregulować odmiennie od pozostałych kategorii pracowników.

Trybunał zgodził się z argumentami wysuwanymi w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że podróż służbowa nie może polegać na wykonywaniu uzgodnionej przez strony pracy, która ze swej istoty polega na stałym przemieszczaniu się po określonym obszarze. Pracownik realizuje wówczas zobowiązanie nie wykraczające poza warunki umówione przez strony, jakie przyjął na siebie, nawiązując stosunek pracy. Inaczej należy postrzegać podróż służbową, która stanowi środek do wykonywania określonego zadania służbowego poza siedzibą pracodawcy, i samo w sobie nie

jest jeszcze istotą tego zadania (od takiej podróży mowa w artykule 77⁵ § 1 kp), a inaczej sytuację, w której istotą wykonywanej pracy jest stałe przebywanie w podróży. W odniesieniu do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym należy stwierdzić, że ich zadaniem służbowym jest wykonywanie przewozu osób lub rzeczy, przebywanie w podróży jest zatem treścią obowiązku służbowego, ani środkiem do jego wykonania

Ustawodawca jak zauważył TK, przyjmując autonomiczną definicję podróży służbowej w ustawie o czasie pracy kierowców, nie dokonał systemowego wyodrębnienia podróży służbowej kierowców, stanowiącej w istocie rodzaj wykonywanej przez nich pracy, od odbywanej doraźnie podróży służbowej pozostałych pracowników (o jakich mowa w kodeksie pracy). We wniosku nie został zakwestionowany art. 2 pkt 7 ucpk, powyższe ustalenie co do ratio legis nowelizacji ucpk z 2010 roku ma jednak znaczenie dla oceny art. 21a ucpk. Ustawodawca, uchwalając nową definicję podróży służbowej w ustawie o czasie pracy kierowców, zdecydował w istocie, że każde wykonywanie przewozu drogowego przez kierowcę ma charakter podróży służbowej. Konsekwencją zaś wykonywania pracy w podróży służbowej przez kierowcę jest obowiązek pokrycia przez jego pracodawcę kosztów związanych z tą podróżą. W ten sposób ustawodawca dokonał istotnej ingerencji w treść stosunku pracy, którego ukształtowanie, co do zasady pozostawia się uzgodnienia stron.

W artykule 77⁵ kp mechanizm przyznawania należności z tytułu podróży służbowej został ukształtowany systemowo. Regulacje dotyczące należności jako należności na pokrycie kosztów podróży służbowej zostały unormowane w sposób adekwatny do definicji tej podróży zawartych w § 1 tego artykułu. Minister właściwy ds. pracy, wydając rozporządzenia na podstawie art. 77⁵ § 2 kp, miał na uwadze nie tylko ograniczony krąg pracowników, jakich miała ona dotyczyć, ale również to, że dotyczyły one incydentalne podróży służbowych (to jest takich, które nie stanowią istoty wykonywanej pracy), a w konsekwencji - incydentalnie realizowanych przez pracowników uprawnień do świadczeń z tego tytułu (oraz związane z nimi obowiązków pracodawcy).

Warunki i specyfika podróży służbowych pracowników sfery budżetowej charakteryzująca się - co do zasady niewielką ich liczbą, odbywanie ich zazwyczaj aglomeracjach miejskich pozwalających na zapewnienie odpowiednich warunków hotelowych - są nieporównywalne z warunkami i specyfiką przebywania w podróży kierowców w transporcie, zwłaszcza międzynarodowej (w której nierzadko pojawiają się trudności z zapewnieniem pracownikowi warunków hotelowych).

Tymczasem ustawodawca wprowadził szerszą definicję podróży służbowych w stosunku do kierowców niż wynikająca z art. 77⁵ § 1 kp. ponadto, w odniesieniu do tak szerokiej definicji, zdecydował się na zastosowanie wobec kierowców i ich pracodawców regulacji dotyczącej incydentalnych podróży służbowych pracowników sektora administracji.

W ocenie Trybunału, uregulowanie należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem przez kierowców pracy w permanentnej podróży wymaga stworzenia odrębnych przepisów dla tej grupy pracowników, uwzględniających sposób rzeczywisty specyfikę ich pracy. Dotychczasowe rozwiązania szczególne, które w intencjach projektodawcy nowelizacji ucpk z 2010 roku miały tę specyfikę uwzględniać, należy uznać za pozorne. Sposób ukształtowania należności dla kierowców wynika bowiem w dalszym ciągu z ogólnych przepisów kodeksowych. Potraktowanie w sposób identyczny w tym zakresie podmiotów nierównych- tj. pracowników sektora administracji i kierowców w transporcie (w szczególności międzynarodowym), a z drugiej strony także ich pracodawców - należy uznać za wadliwe z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości oraz poszanowania negocjacyjnego systemu określania poziomu wynagrodzeń i diet

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, przesądzenie przez ustawodawcę, że art. 77⁵ § 3-5 i wydane na podstawie art. 77⁵ § 2 kp przepisy wykonawcze mają mieć zastosowanie do każdego wykonanego przez kierowcę przewozu w transporcie, jest sprzeczne z ratio legis tych przepisów i świadczą o nieadekwatności przyjętego środka w stosunku do regulowanej dziedziny.

Powyższe ustalenia doprowadziły go przy tym do wniosku, iż ustawodawca odsyłając w art. 21a u.c.p.k. do zasad ogólnych przewidzianych w kodeksie pracy - to jest art. 77⁵ § 3-5 kodeksu pracy, a następnie do zakwestionowanych przepisów rozporządzeń nie uwzględnił specyfiki wykonywania zawodu kierowcy w transporcie międzynarodowym.

Nadto według Trybunału zastosowanie Rozporządzeń z 2002 roku i 2013 roku przy ustalaniu wysokości należności z tytułu podróży służbowej kierowców stanowi ingerencję w system wynagradzania pracowników w sposób oderwany od specyfiki pracy kierowcy i interesów pracodawcy. Przy obecnym brzmieniu rozporządzeń poza kontrolą pracodawcy pozostaje to, gdzie faktycznie kierowca spędza nocleg, zaś o formie noclegu zdecydować sam kierowca, który może chcieć zaoszczędzić środki przyznane przez ustawodawcę w formie ryczałtu. Taki układ prowadzi do sytuacji, w której - w okolicznościach uzależnionych od pracownika - ryczałty za noclegi, określone w rozporządzeniach, stają się w praktyce stałym dodatkiem do wynagrodzenia ustalonego w umowie między stronami.

Wprawdzie Sąd Najwyższy w uchwale z 12 czerwca 2014 roku II PZP 1/14 uznał, że zapewnienie kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu, jednakże zastosowanie w każdej sytuacji sztywnych stawek przewidzianych dla podróży służbowych pracowników państwowych i samorządowych, nie uwzględnia specyfiki noclegów kierowców w podróży służbowej i często interesów pracodawców, naruszając w ten sposób konstytucyjną zasadę równości. Wykluczenie przez rozporządzenia możliwości moderowania wysokości ryczałtu za noclegi odbywane w profesjonalnie przystosowanej do wypoczynku kabinie, która w połączeniu z możliwością korzystania z socjalnej infrastruktury parkingowej zapewnia co najmniej przyzwoite minimum socjalno-bytowe kierowcom, zważywszy że prowadzą oni zawodowo-mobilny tryb życia, który wymaga odbywania noclegów w przystosowanych kabinach samochodów ciężarowych w nietypowych, zbliżonych do "kempingowych" warunkach socjalno-bytowych na stacjach benzynowych, parkingach lub w bazach transportowych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 2016 roku II PK 227/16). Nie można też pomijać, że pracodawca wydatkował istotne kwoty na zakup i użytkowanie pojazdów ciężarowych z zaawansowaną częścią noclegowo-socjalną. Oczekiwania pracodawców, że zapewnienie kierowcy odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodowej zwalnia ich z obowiązku ponoszenia kosztów noclegu były usprawiedliwione.

Dodatkowo utwierdzał ich w tej interpretacji art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców dopuszczający wykorzystanie dobowego odpoczynku w pojeździe, jeśli znajduje się on na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 roku K 11/15). Rozporządzenia z 2002 roku i 2013 roku z uwagi na to, że nie uwzględniają specyfiki pracy kierowców, nie dają możliwości weryfikacji wysokości ryczałtów za noclegi kierowców odbywane w samochodach bez żadnych innowacji techniczno-socjalnych i w samochodach specjalnie do tego przystosowanych. W ten sposób wspomniane rozporządzenia nie stanowią poszanowania negocjacyjnego systemu określenia poziomu wynagrodzeń i diet oraz stanowią nieuprawnioną ingerencję w swobodę stron umowy.

Reasumując wskazać należy, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 roku K 11/15, określił iż przepisy powołanych rozporządzeń nie uwzględniają charakteru pracy kierowców, toteż nie mogą stanowić podstawy i warunków ustalania wysokości należności przysługujących kierowcom z tytułu podróży służbowej. Normy wynikające z rozporządzeń z 2002 roku i 2013 roku są kierowane do podmiotów ze sfery publicznej i nie są adresowane do przedsiębiorców prywatnych.

Przypomnieć należy, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa i doktryny stwierdzenie niezgodności przepisu z Konstytucją dotyczy tylko tego przepisu. Po pierwsze, dopóki przepis nie został podważony konstytucyjnie - obowiązuje, a po drugie, do orzekania o niekonstytucyjności ustaw i ich poszczególnych przepisów jest powołany wyłącznie Trybunał Konstytucyjny (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2002 r. III CKN 326/01; z dnia 30 października 2002 r. V CKN 1456/00; z dnia 7 listopada 2002 r. V CKN 1493/00; z dnia 24 października 2003 r. III CK 36/02; z dnia 16 kwietnia 2004 r. I CK 291/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 71; z dnia 24 czerwca 2004 r. III CK 536/02; z dnia 3 grudnia 2008 r. V CSK 310/08; z dnia 27 stycznia 2010 r., II CSK 370/09 i z dnia 24 listopada 2015 r., II CSK 517/14).

W orzecznictwie i doktrynie jest przyjęte, że oczywista niezgodność przepisu z Konstytucją, wynikająca z uprzedniego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stanowi wystarczające uzasadnienie do odmowy przez sąd zastosowania przepisów ustawy, gdyż, jak się podkreśla w tak oczywistych sytuacjach trudno oczekiwać, aby sądy uruchamiały procedurę pytań prawnych (por. wyrok NSA z dnia 14 lutego 2002 r., I PA/Po 461/01 (OSP 2003, nr 2; uchwała NSA z dnia 16 października 2006 r., I FPS 2/06, ONSAiWSA z 2007 r. Nr 1, poz. 3).

Podkreślić należy, iż do orzekania o niezgodności ustaw i ich poszczególnych przepisów z Konstytucją jest powołany wyłącznie Trybunał Konstytucyjny (art. 188 pkt 1, art. 193 Konstytucji).

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 29a ustawy o czasie pracy kierowców w zw. z art. 77⁵ § 3 i 5 kp uznał, że roszczenie powoda dotyczące zasądzenia na jego rzecz należności z tytułu ryczałtów za nocleg jest niezasadne. (punkt II wyroku)

Jeszcze raz powtórzyć należy, że w świetle orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku wydanego w sprawie K 11/15 przepisy Rozporządzenia z 2013 roku nie mogły stanowić podstawy do ustalenia ryczałtu za noclegi powoda. Istniejąca luka w systemie prawnym nie pozwala na ustalenie wysokości należnego kierowcom ryczałtu za noclegi w podróży służbowej.

W świetle powołanych wyżej rozważań wskazać należy, iż po dniu 29 grudnia 2016 roku, a więc po opublikowaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku (z mocą ex tunc) nie ma powszechnie obowiązującej normy prawa stanowiącej podstawę żądania ryczałtów za noclegi dla kierowców w transporcie międzynarodowym.

Powyższe zapatrywanie zostało również wyrażone przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie VII Pa 96/16.

Bezsporne w sprawie było, iż powód nie poniósł żadnych kosztów noclegu pracodawca zaś wypłaty powyższych nie gwarantował Nawiązanie zaś stosunku pracy oraz ustalenie warunków pracy i płacy wymaga zgodnego oświadczenia woli pracodawcy i pracownika (art. 11 kp) Poza kognicją sądów są spory dotyczące ustanowienia nowych warunków pracy i płacy (art. 262§ 2 pkt.1 kp)

Sąd Rejonowy w niniejszym składzie jednocześnie nie podziela stanowiska wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego I PK 300/15, albowiem Sąd Najwyższy w swoich rozważaniach nie uwzględnił specyfiki pracy kierowców, która polega na ciągłym przemieszczaniu się.

Co więcej przyznanie tych należności pracownikom w sytuacji gdy faktycznie nie ponosili oni żadnych kosztów związanych z noclegiem stanowiło by w istocie przyznanie, że to świadczenie jest dodatkowym składnikiem wynagrodzenia.

Przywołane rozporządzenia przy tym wyraźnie rozróżniają dwa rodzaje należności które przysługują pracownikom podczas podróży służbowej, a mianowicie wymienia się w nich diety i co warte podkreślenia zwrot kosztów, wśród których jest wymieniony także nocleg.

Fakt, że wypłata ryczałtu za noclegi ze swej istoty jest oderwana od rzeczywiście poniesionych kosztów przez pracownika i ma zrekompensować zwiększone koszty jego utrzymania w czasie podróży, na co wskazywał Sąd Najwyższy w swoim orzeczeniu, w ocenie Sądu nie oznacza, że to świadczenie przysługuje pracownikowi także w sytuacji gdy żadnego kosztu nie poniósł. Nie bez znaczenia jest również i to, że stosowanie takich samych rozwiązań do różnych typów pracy stanowiłoby naruszenie zasady równości. Sąd Najwyższy również nie wziął pod uwagę tego, że pracodawcy ponieśli dodatkowe koszty związane z zakupem kabin zapewniających większy komfort pracy i odpoczynku pracownikom. Nadto charakter tej pracy od zawsze wiązał się z tym, że pracownicy spali w samochodach.

Na podstawie art. 333 §1 pkt 3 k.p.c Sąd nadał rygor natychmiastowej wykonalności do wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia powoda. (punkt V)

Oдноśnie kosztów procesu:

Zgodnie z treścią art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U Nr 167, poz. 1398 z zm.) opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5 % wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100.000 złotych.

Natomiast zgodnie z art. 35 ust 1 zdanie drugie cytowanej ustawy w sprawach z zakresu prawa pracy w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50.000 złotych pobiera się od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych opłatę stosunkową.

W myśl art. 113 ust. 1 kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator lub prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją ku temu podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu.

W zakresie określenia wpisu sądowego w sprawie Sąd miał na uwadze, iż zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2007 roku Sąd w orzeczeniu kończącym sprawę z zakresu prawa pracy, w której wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 50.000 złotych obciąży pozwanego pracodawcę na zasadach określonych w art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U Nr 167, poz. 1398 ze zmianami) kosztami sądowymi, których nie miał obowiązku uiścić pracownik wnoszący powództwo lub odwołanie do sądu, w wyłączeniu opłat od pism wymienionych w art. 35 ust.1 zd.1 powołanej ustawy. A zatem mając powyższe na uwadze pozwanego obciąża obowiązek uregulowania należności tytułem wpisu sądowego w zakresie uwzględnionego przez Sąd powództwa.

Mając na uwadze, fakt iż strona pozwana przegrała proces w zakresie roszczeń objętych punktem I wyroku, Sąd na mocy art. 98 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc oraz art. 35 ust. 1 zdanie 2 w zw. z art. 113 ust. 1 cyt. ustawy nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa Kasy Sądu Rejonowego(...) wG.kwotę 1.177 złotych. (tj. 5 % od kwoty 23.535,25)

O powyższym orzeczono w punkcie IV wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł w punkcie III wyroku na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

O powyższych orzeczono na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r. poz. 1804).